ԿԱՐԳԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎՈՅ ԱՆԴԱՄՈՅ ՄԱՐԴԱՍԻՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՅՈՑ ՆՈՐ-ՆԱԽԻՋԵՒԱՆԻ

37 Ապրիլի 1869 ամի, մեք 'ի նկատոյ ստորագրեալքս Անդամք Մարդասիրական Ընկերութեան Հայոց Նոր-Նախիջեւանի ժողովեալ 'ի միասին վասն վերահասու լինելոյ Ընկերութեան 1869 տարւոյն մէջ ունեցած մնացեալ եւ ծախուց հաշուոյն, գտաք նախ՝ որ ընկերութեան մատեաններըը գործադրուած են Հոգաբարձուաց խորհրդարանին ձեռք օրինաւոր եղանակաւ ըստ կարգին, և երկրորդ՝ տասն տոմսակներն առաջին նեղքին փոխառութեան 'ի գումար 1300 ռուբլեաց արծ., մի պանքական պիլէթն 'ի գումար 100 ռուբլեաց արծ. և պատրաստի գումարն 3268 ռուբլի 74 կոպ. արծ.՝ ամբողջ կը դանուին ընկերութեան գանձապահին մօտ։ Կարգաւորեցաք. նախ՝ որովհետև ըստ զօրութեան Կանոնադրութեան Ընկերութեանս տա ձեռն հարկաւոր դրամագլուխն կը կազմեն հիմնական և պատրաստական դրամագլխոց չորս մասին երեք մասն, և թէ անցեալ 1868 ամին մէջ գոյացած 'ի տարեկան բաժանորդագնոց անդամոց, կամաւոր նուիրատաց, տոկոսաց հիմնական և պատրաստական դրամագլխոց 947 ռուբլի 90 կոպ. արծ. դրամոց գումարէն ծախուկ և ժառանգաւորաց Դպրոցին և Խորհրդարանի կառավարութեան համար 499 ռ. 16 կ. արծ., ուստի առաջարկել Հոգաբարձական խորհրդարանին որ ներկայ տարւոյս մէջ նոյնպիսի ծախուց համար 'ի գործ դնել մնացեալ 211 ռ. 76 և կէս կ. արծ. և ներկայ տարւոյս մէջ գոյացեալու հիմնական և պատրաստական դրամագլխոց տոկոսաց և անդամոց բաժանորդագնոց չորս մասին երեք մասը։ Երկրորդ՝ մեծարոյ պարոնայք բժիշկ Յովհաննու Մինասեան Պէրպէրեանց, մահտեսի Պարապետի Յլիմեանց, Գէորգայ Պետրոսեանց և Յովհաննու Նաւումեան Սահրատեանց աղքատասիրական գործոնեայց և նուիրագործութեանց համար յայտնել նոցա լիուլի շնորհակալութիւն։ Երրորդ՝ համաձայն ԺԸ. յօդուածոյ Կանոնադրութեան Ընկերութեան այս կարգաւորութիւնը և 1868 ամի տարեկան հաշիւը տալ տպել վասն ընդհանուր տեղեկութեան։

(Ի վերոյ բնագրին ստորագրեալ են Անդամք Մարդասիրական Ընկերութեան վաթսուն անձինք).

Ընդ բնագրին համեմատ է. Նախագահ խորհրդարանի Ընկերութեանն ԵՊԻՓԱՆ ՊՈՊՈՅԵԱՆՑ.

Ազնուական Պարոն Պօղոս մէլիք Գարագէօզեանց Գ. Պարաբաղցի՝ յօգուտ և 'ի յառաջադիմութիւն Հայոց օրիորդաց դպրոցին Երեւանայ երկու հարիւր ռուբլի նուիրած լինելով, ըստ խնդրագրութեան բարեպաշտ Տեսչուհւոյն յիշեալ դպրոցի, և ըստ յայտարարութեան Աւժանապատիւ փոխ.— թեմական Երեւանայ, Գ. Լիհտիսա Կաթողիկոսը բարեհաճեցաւ յատուկ կոնդակ Հայրապետական օրհնութեան շնորհել փեբրուարիշեալ Ազգասէր և ուսումնասէր նուիրատուին։

Այլ թէ յիշեալ եռանդուն Հայը՝ իւր այսպիսի առատաձեռն բարերարութիւնը իւրաքանչիւր տարի շարունակելու անձկալի ուխտը կրելով, նաև մեր սիրելի Ազգայնոց ձեռնհաս մասին բարի նախանձ և յորդոր ներգործելու գիշերիկ համբաւը ստանայր։

Թ.-ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁ ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒԱՄԱՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՅՈՑ Ի ՏԱՃԿԱՍՏԱՆ.

"Հունկար—Իակելիսի դաշտափայրն կրէկ (Մայիսի 24 ին), Ազգային Սահմանադրութեան ինեներորդ տարեդարձին առաւել շքեղութիւն պիտի տար, եթէ անձրեւը

օղին գեղեցկութիւնն աւրելով՝ փողոցներն ու դաշտը ճահիճներու չդարձնէր։ Մայրաքաղաքիս ամեն թաղերէն խուռն բազմութիւն դիմած էր ՚ի Պէյքօզ. բայց տակաւին շոգենաւէն չելած, անձրեւն սկսելով դէմքերը տխրեցուց։ Ինչպէս արդէն ծանուցուած էր, Ամն. Տեղապահ Սրբազանը ժողովրդեան ջերմ թախանձանաց չկրնալով դիմանալ՝ Պէյքօզ գացած էր Ս. Պատարագ մատուցանելու։ Շոգենաւներուն հասած ժամանակ անձրեւն արգելք եղաւ որ կանոնաւոր թափօր մը կազմելով եկեղեցին և անկէ ալ դաշտավայրն երթային. սակայն որչափ որ կարելի էր հանդէսը զուարթացնելու ջանքեր եղան։ Մեծարգոյ Փանոսեան Էֆէնտին յատուկ շոգենաւ մը բռնած էր Եսայեան վարժարանի աշակերտուհեաց համար, որք շոգենաւին Պէյքօզ հասած ժամանակ անմիջապէս չկրցան դուրս ելնել անձրեւին պատճառաւ։ Անձրեւը քիչ մը դադրած միջոցին, օրիորդները շոգենաւին մէջէն ազգային երգեր երգեցին, և խուռն բազմութիւն մ'ալ նուագածոցը լսելով ունկնդիր եղան։ Օրիորդ մ'ալ կարճ՝ բայց ազդու ճառ մը խօսեցաւ, զոր բոլոր հանդիսականք ծափահարեցին։ Ժամը 6էն ետև օդը քիչ մը բացուելով բազմութիւնը նուագարաններով Հիւնքեար—Իսկէլէսի դիմել սկսաւ, ուր յետոյ Եսայեան վարժարանի աշակերտուհիք ալ եկան, և առուակէն անդին ամփիթէատրոնի պէս պատրաստուած տեղ մը նստելով երգեր երգեցին։ Ամն. Տեղապահ Սրբազանն և Գ. Եր. Ներսէս եպիսկոպոսը վրանի մը ներքեւ նստած էին, ուր մէկ երկու ճառեր խօսուեցան։ Գ. Եր. Ներսէս Սրբազանն ալ բարեմաղթութիւններ ըրաւ վասն կենաց մեր Օգոստ. Վեհափառին, որոյ բարձր շնորհիւ ազգերնիս իր նիւթական և բարոյական զարգացման կաշխատի։ Յետոյ Ամն. Տեղապահ Սրբազանն աշակերտուհեաց գտնուած տեղն ալ իր ներկայութեամբը պատուեց։ Ժողովուրդը մեծապէս գոհութիւն կ'յայտնէր Նորին Սրբազնութենէն՝ այս ազգային հանդէսն իր ներկայութեամբ պատուելուն համար։ Ժամը 9էն միջոցները ցուրտ հով մը փչելով, ամեն մարդ գրեթէ ակամայ բաժանուեցան Հիւնքեար—Իսկէլէսի դաշտէն, որ ազգայնոցս սիրոյ և միութեան զգացմանց յայտարարութեան հանդիսարան մ'եղած է, և շոգենաւները դարձան, որք քիչ մը վերջն իրենց անիւները դարձնելով իւրաքանչիւրն իրենց տեղն ետ տարին նուագարաններու և ազգային երգերու ձայներով"։

—

"Սամաթիոյ Եսայեան վարժարանի աշակերտուհիները՝ թէ իրենց վայելչատիպ կերպարանքովը (ամենն ալ միակերպ սպիտակ հագած), և թէ քաղցրանուագ երգերով երէկուան ազգային հանդիսին շուքն աւելցուցին։ Կայսերական պալատին և Բարձր. Մեծ Եպարքոսին ապարանին առջեւէն անցած ժամանակնին քանի մը վայրկեան կանգ առնելով բարեմաղթութեան երգեր երգեցին, որուն համար Բարձր. Մեծ—Եպարքոսը յատկապէս իր պաշտօնատուներէն մէկը երկզուգալթի նաւակաւ մը շոգենաւը ղրկելով գոհութիւն յայտնեց։

Յիշեալ աշակերտուհեաց վրայ տեսնուած շնորհքն ու բարեկարգութիւնը, և մանաւանդ երէկուան ազգային տօնին այ-կերպով մասնակցիլը ընդհանուր գոհութեան առիթ եղաւ, որուն համար Եսայեան վարժարանի անօրէնութիւնը շնորհակալեաց արժանի է"։

(Մասիս Օրաթերթ Թիւ 365)

«Մեղու Հայաստանի» լրագրի 23 համարի մէջ ուրախութեամբ սրտի հետեւեալը կը կարդամք·

"Ամսոյս 18 ին եղաւ հանդիսաւոր բացումը նորահաստատ Հայ օրիորդաց ուսումնարանի յանուն սրբուհւոյ Գայիանեայ։ Ժամը 9-ին առաւօտեան հրաւիրեալների մեծ մասը, այսինքն, մի քանի եկեղեցեաց աւագ քահանաները իրանց միաբանութեամբ և երեսփոխաններով, դպրոցի խնամակալները, ուսուցիչները, աշակերտուհիք իրանց ծնողների հետ, ժողովեցան դպրոցի համար վարձած .. տունը . . .։

"Ժամը 10-ին Սրբազան Առաջնորդ Մակար Եպիսկոպոսը, որինոր էր պատճառը այս դպրոցի հիմնարկութեան, բարեհաճեց իւր անձամբ ներկայ գտնուելու կատարելու դպրոցի օրհնութեան հանդէսը։ Օրհնութիւնը կատարելից յետ, Նորին բարձր Սրբազնութիւնը օրհնեց ջուրը, որով սրսկեցան բոլոր ներկայ գտնուողները։ Օրհնութիւնը վերջանալից յետ արժանապատիւ Տէր Յարութիւն քահանայն Սուղանաձեանց և պ. Օ. Գրիգորեանցը, դպրոցի տեսուչը, կարդացին ճառեր, որոնք այստեղ հաղորդում ենք մեր յարգոյ ընթերցողներին։ Սրանից յետ Նորին բարձր սրբազնութիւնը արաւ համառօտ և ազդու ատենախօսութիւն, որի բովանդակութիւնն էին թէ իրան դրդող պատճառները այս օրիորդական դըպրոցը հաստատելու, և թէ դպրոցների նշանակութիւնը ընդհանրապէս, որոնք Նորին Բարձր Սրբազնութիւնը կոչեց եկեղեցու բեմեր, որոնցից պէտք է քարոզվի կրթութիւն և ուսումն մատաղ օրիորդներին, որով սոցա մէջ ծաւալի բարեպաշտութիւն, ջերմեռանդութիւն, սէր դէպի Հայ կրօնը և եկեղեցին և ազգը, ջերմեռանդութիւն, որինոր այժմ սառած է նկատվում մեր ժողովրդոց մէջ։ Յետոյ գեղեցիկ կերպով կապեց Սրբազան ատենաբանը վերյիշեալ մօրերի հետ և սըրբուհի Գայիանէի անունը, որինոր կրում է իր վերայ դպրոցը, ասելով, թէ սուրբ Գայիանէի անունն է կրում դպրոցս, Գայիանէի, որինոր եօթանասուն կուսանաց կրթող մայրն էր և կրթեց նրանց աստուածպաշտութեան և ջերմեռանդութեան մէջ, այնպէս, որ նոքա մեր փրկչին հարսնացուն եղան և եկեղեցու նահատակների շարքը մտան։ Այնպէս և այս նորահաստատ ուսումնարանը, որ կրում է յիշեալ սրբուհւոյ անունը, նորա հովանաւորութեամբ և բարեխօսութեամբ Աստուծոյ առաջին, պէտք է կրթէ իրան ապաւինած Հայ օրիորդներուն ջերմեռանդութեան, պարկեշտութեան և աստուածպաշտութեան մէջ, լուսաւորելով նոցա միտքը գիտութիւններով և արհեստներով, որ նոքա ժամանակով իբրև բարի մայրեր, հայ հասարակութեան երջանկութեան և բարօրութեան պատճառ դառնան, տալով իրանց և այլոց զաւակներին բարոյական կրթութիւն։ Սրանից յետ Սրբազան առաջնորդը օրհնելով ամէնքին աւարտեց հանդէսը։ Ամէնքի ուրախութիւնը շատ մեծ էր, բոլորն էլ ցանկացան կատարումն Սրբազան հօր ասածներին և տարակոյս չկայ, որ այս նորահաստատ ուսումնարանը իր մէջ գործակատար անձանց ջանքով և աշխատանքով կ'ծաղկի, և առաջինը կ'լինի Թիֆլիզի մէջ ու իր հովանաւորութեան ներքոյ կառնի և միւսներն էլ, իբրև իրան փոքրիկ քոյրերուն, խնամելով հոգալ և սոցա կարիքները։ Ներկայ գտնվողների եռանդը և ոգևորութիւնը այնքան մեծ էր, որ առանց մի խօսք անգամ ասելու շատերը իրանց կամօք բարերար ստորագրվեցան դպրոցին, այնպէս, որ այժմ արդէն բարերարաց թիւը հասաւ մինչև 36-ի։ Այս ապացուցութիւն է որ անշուշտ Հայ հասարակութիւնը խնայելու չէ իր համակրութիւնը յիշեալ դպրոցի համար, որինոր միայն նորա ապագայ բարօրութեան է ծառայելու

խոհեմութեամբ, համեստութեամբ և ժամանակի պահանջմունքներին համաձայն, առանց սնափառութեան և ունայն ձևերով աչքեր շլացնելու, ինչպէս սովոր են շատերը անելու, 'ի վնաս իրանց հոգացողութեան յանձնված մանկանց և ապագայում 'ի վնաս նոյն իսկ հասարակութեան":

Մասիսի 903 թիւ շաբաթաթերթին մէջ Ս. Փրկչեան հիւանդանոցին այցելութեան կատարուած հանդիսին հետևեալ համառօտ նկարագիրը կընթեռնումք:

"Հինգշաբթի օրը Ս. Փրկչեան Հիւանդանոցի այցելութեան տօնը մեծ հանդիսիւ կատարուեցաւ:

Ինչպէս արդէն ծանուցուած էր, Ամեն. Տեղապահ Ս. Հայրը հանդիսաւոր Պատարագ մատոյց, և յետոյ Հիւանդանոցին ամեն թաղերը պտըտելով պատսպարեալները մխիթարեց:

Զարդարանութիւնն այս մարդասիրական այցելութեան հանդիսին ազգային տօնի մը կերպարանք տուած էր: Հիւանդանոցի դուռըն և ուրիշ յարմար տեղերը կանանչներով և ծաղիկներով զարդարուած էին, և յատկապէս նուագարան բռնուած էր 'ի զուարճութիւն այցելուաց և պատսպարելոց: Հարիւրի չափ հրաւիրելոց հացկերոյթ տրուեցաւ, նոյնպէս և համայն պատսպարելոց:

Ազգային երգեր երգուեցան և ճառեր խօսուեցան դպրոցի աշկերտաց կողմէն: Գեղեցիկ ճառ մ'ալ Մեծ. Տոքթոր Պարոնեկ Մատթէոսեան խօսեցաւ, որ համայն ունկնդրաց գոհութիւն պատճառեց:

Այցելուաց թիւը 10 հազարի կը հասնէին, որ ուրիշ տարիներ տեսնուած բան չէր, և որ պատիւ կը բերէ ազգիս մարդասիրական զգացմանց:

Զարդարանութիւնը բոլոր պատսպարելոց և աշակերտաց զգեստները նորոգած ըլլալով, ընդհանուր բարեկեցութիւն կը փայլէր հիւանդանոցին ամեն կողմը, գլխաւորապէս հիւանդարանին մաքուր բարեկարգ և կանոնաւոր վիճակն այցելուաց ուշադրութիւնը գրաւելով գոհութեան առիթ եղած է, և շատերը բաղձանք յայտնած են որ միշտ այն վիճակին մէջ պահելու փոյթ և հոգ տարուի, և ասոր համար առատ նուէրներ տրուած է, որոց գումարը՝ լսածնուս նայելով՝ 12—13 հազար ղուրուշի* հասեր է":

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՔ

ՅՕՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆՑ ՍԻՆՈԴԻ

Մայիս. 30 — Ընդ-Նախիջևանայ Յաջորդութեան Վայոց Ձորոյ (դարալագեազ) գաւառին Գուշչիպիլակ գեղջ բնակիչ Տէր Մկրտիչ Տէր Բարսեղեան Կիւլջանեանց քահանային՝ խարդախ և ապօրինաւոր մի պսակադրութեան, նոյնպէս Արցախու (Ղարաբաղու) վիճակին մէջ խարերայական ժողովարարութեան համար իսպառ զրկեցաւ քահանայագործութենէ:

Յուլիս 4 — Ըստ նորոգ ընդհանուր կարգադրութեան՝ Տաթևու Վանից Հոգևոր դպրոցը՝ շրջակայքը գտնուած գիւղօրէից Հայ մանկունքը կրօնական և արտաքին գիտութեանց ուսմամբք զարգացնելու համար՝ այժմ չբաւականանալով աշակերտաց բազմութեան, Տաթևու Հ. Կառավարութեան թոյլատրեցաւ կրկին երկու մեծ սենեակներ յաւելացնելու յընդարձակութիւն յիշեալ դպրոցին:

" " 6 — Վ. Ղփչաղ գեղջ ծխատէր քահանայն Տէր Մարտիրոս Աբրահամեանին՝ հակառակ իւր սրբազան պաշտօնակատարութեան՝ խառնա-

---

*) Ութն հարիւր վաթսուն րուբլիի չափ.